

TÁRCZA.

II. SYLVESTER PÁPA.

Egyike a világtörténelem azon alakjainak, kiknek egyénisége s működése iránt korunk fokozottabb érdeklődést mutat. Jelentősége századok multával sem csökkent, sőt ellenkezőleg, a nevéhez s ténykedésének részleteihez fűződő sok érdekes és izgató kérdés kapcsán, egyházi, politikai és tudományos körökben is egyaránt foglalkoznak vele. Levelezése és munkái több kiadásban forognak közkézen; szereplése a Capetek trónralépése idejében s a híres rheimsi zsinat alkalmával, III. Ottó udvarában és politikája irányításában, viszonya Magyarországhoz és Lengyelországhoz, tanulmányainak egyes mozzanatai, nem egyszer éles kritika tárgyai s okai értékes irodalmi s tudományos vitáknak. Elegendő csak a hirhedt bullára gondolnunk, melynek szerzőjéről történetíróink körében újabban ismét szó esik.

Életpályájának tüneményes emelkedése már a középkor jámbor krónikásainak képzeletét is foglalkoztatja; számtalan monda beszélt arról, mint tanulta meg Gerbert, kit II. Sylvester név alatt ismerünk, az araboktól a bűvészkedést, a halottidézést, hogyan kötött szövetséget magával az ördöggel s hogyan lett ezáltal dúsgazdag emberré, érsekké, sőt pápává. A Baroniustól emlegetett sötét századra, a simonia virágkorára gondolva, valóban bennünket is meglep Gerbert pályafutása; mennyivel inkább tehát azt az egyszerű szerzetest, ki talán csak annyit tudott róla, hogy alacsony sorsból, a névtelenség homályából emelkedett a pápai székre, s hogy az aurillaci benczések kegyelemkenyerén növekedett fel az, ki később hatalmas császárok barátja lett.

Főerőssége s emelkedésének rúgója tudományos képzettsége volt. Alig harmincz éves korában már a matematika tanítója a német császári udvarban, II. Ottó nevelője s ez úton a császári család bizalmasa, melylyel még akkor is élénk levélváltást folytat, mikor a híres rheimsi főiskola vezetését reábizták. Bobbiói apát-ságát leszámítva, 995-ig áll e főiskola élén, s míg egyrészt tudományos működésével ismertté tette nevét hazája határain túl is, alkalma

nyílik politikai szereplésre is azokban a pártküzdelmekben, melyek II. Ottó váratlan halála után a kis III. Ottó trónját komolyan veszélyeztették; s hogy III. Ottó megtarthatta trónját, az jórészt Gerbert érdeme. Nagy tevékenységet fejt ki Capet Hugó megválasztatása körül is, miért jutalmul rheimsi érsek lesz. Érsekségét azonban, melyet — úgy látszik — még így is csak erős küzdelem után tudott megszerezni, az ellenpártiak felülkerekedése miatt rövid idő múlva el kellett hagynia s most III. Ottó hívására ismét a császár udvarába ment, ki »a száz nyersség«-et görög finomsággal akarta felcserélni Gerbert vezetése alatt. Ekkor oltja be a fogékony lelkületű fiatal császárhoz politikai terveit a »Romanum imperium«-ról, melyhez Germánián s Itálián kívül Gallia s a scythák hatalmas országa is tartoznék. Pedig Nagy Károly birodalmának helyreállítása a nemzeti államok kialakulása korában csak ábránd lehetett s Gerbert a Capetek trónralépése alkalmával már tapasztalhatta azt az erős nemzeti érzést, mely Franciaországból véglegesen kizárt minden idegen beavatkozást. Mindenesetre hiba volt tehát tőle ezen ábrándok ápolása s kísérletezése azok megvalósítására, s ezt joggal vetik szemére a történetírók.

III. Ottó barátsága azonban biztosította Gerbert emelkedését. 997-ben már ravennai érsek s 999-ben V. Gergely halála után római pápa lett II. Sylvester néven. Már ravennai érseksége is forduló-pont egyházpolitikájában. Addig többször szembeszállott a pápai akarattal egyházkormányzati és fegyelmi ügyekben, ravennai érseksége, főképp pápasága óta azonban azon eszméknek megindítója, melyek VII. Gergely idejében diadalt arattak. Az egyházat a clugny-i szellemben akarja reformálni; főtörekvése a clerust nemes hivatásának magaslatára emelni, mely szigorú fegyvellemmel, egyházas étellel és tudományos műveltséggel érhető el; csakis a hivatását átérző és átértő clerus segítségével lehetséges — szerinte — a pápai szék megingott tekintélyének helyreállítása, a mire pedig szükség van, ha a pápaság misszióját teljesíteni akarja. Ő az első pápa, ki felvetette a keresztes hadjáratok eszméjét.

II. Sylvester pápa hírnevét, mint említettük, politikai szereplésén kívül tudományos képzettségének, classikus műveltségének köszönhetette; egyesítette magában a különböző tudományágakat s tulajdonképpen nem is egyes műveivel, hanem összes működésének hatása által vált a középkori tudományosság egyik kiváló képviselőjévé. Ő az első humanista pápa, ki nagy gondot fordít a latin classikusokra; rendkívüli buzgalommal kutat kéziratok után, azokat gyűjtögeti, másoltatja s nem kiméli a pénzt, ha értékes kézirat megszerzésértől van szó. Levelein, versein s beszédein a classikusok hatása meg is látszik. Jelentősebb azonban mint matematikus; abacusa nem saját találmánya ugyan, mert ő csak felelevenítette az

abacusra vonatkozó, de már feledésbe ment régi szabályokat, de viszont ő hozza be az arab számjegyeket s alkalmazza először abacusában. Geometriája nem merít arab forrásokból, mint eddig gondoltuk, de korában a legérthetőbb, a legvilágosabb ilyenmű munkák közé tartozik; az éggömb ábrázolását ő kíséri meg legelőször, s mint az egykorúak említik, számtalan saját találmányú csillagászati eszközt használt tanítása közben. Az egyházi zene terén is újít; nevezetesen megkönnyítette az orgona kezelését, új rendszerű orgonákat készített, melyek sokkal kellemesebb hangot adtak, mint a régiek. A középkori iskoláztatási rendszer keretén belül tehát mindenütt megnyilvánul teremtő és gondolkodó szelleme.

Az úgynevezett »Sylvester bulla« koholtságának beigazolásával jelentősége hazánk történetében csekélyre olvadt; kétségtelen azonban, hogy az ő pápasága alatt történt a magyar királyság megalapítása, bizonyára II. Sylvester legjobb indulatú támogatása s Szent István személyére vonatkozólag fontos jogok kiterjesztése mellett. Méltó tehát, hogy akkor, midőn a magyar renaissance virágkorának történetíró főpapja, *Fraknoi Vilmos* az első humanista pápa emlékét Rómában díszes emlékkal megörökíti, Társulatunk is megemlékezzék a magyar királyság avató pápájáról.

DR. LUKINICH IMRE.

TÖRTÉNELMI S ROKON TÁRSULATOK.

— MÚZEUM-MEGNYITÁS BESZTERCZEBÁNYÁN. A »Beszterczebányai Történelmi és Régészeti Társulat« folyó évi október hó 17-én a Kereskedelmi és iparkamara nagytermében diszközgyűlést tartott, a mely a legteljesebb siker jegyében folyt le. E diszközgyűlésnek különös nagy érdekességet az a körülmény kölcsönzött, hogy ez alkalommal nyitották meg és adták át a nagyközönségnek a városi múzeumot, a mely teljesen új hajlékot kapott az Országos Műemlékek Bizottsága támogatásával restaurált bányászbástyában, a melyet a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége berendezett és a mely az egyházak, testületek és magánosok adományozása következtében igen megszaporodott.

A közgyűlés a maga nemében páratlanul ritka bensőségteljes melegséggel folyt le. Már előtte való napon lobogódíszben úszott az egész város, mert ekkor érkeztek meg a vendégek: *Fraknoi Vilmos* (Társulatunk képviselőjében is), *Ferenczi Zoltán*, *Divald Kornél*, *Csányi Károly*, *Horváth Géza*, *Györgyi Kálmán*, *Krenner József*, *Mihalik József* és *Semayer Vilbald*. A közgyűlésen magán megjelent a város és vármegye színe-java a püspökkel, főispánnal, alispánnal, országgyűlési képviselőkkel, a katonai és polgári hatóságok fejeivel az élükön.